

Briuselis, 2025 m. gruodžio 5 d.
(OR. en)

16230/25

ECOFIN 1660
UEM 614
ECB
EIB

PRANEŠIMAS

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato
kam: Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai

Dalykas: Stabilumo ir augimo pakto įgyvendinimo sąlygos (elgesio kodeksas)

Delegacijoms pridedamos Stabilumo ir augimo pakto įgyvendinimo sąlygos (dar vadinamos Elgesio kodeksu).

Stabilumo ir augimo pakto įgyvendinimo sąlygos

Turinys

INTRODUCTION	3
1. The single operational indicator – the definition of the net-expenditure indicator	6
2. The assessment of reforms and investment in the medium-term plans.....	10
3. The operation of the control account	16
4. Revision of the medium-term plans.....	20
5. The corrective arm – the operation of the excessive deficit procedure and the assessment of effective action	23

IVADAS

Šia nuomone pakeičiama 2017 m. gegužės 15 d. Ekonomikos ir finansų komiteto (EFK) nuomonė dėl Stabilumo ir augimo pakto įgyvendinimo sąlygų ir dėl stabilumo ir konvergencijos programų turinio ir formos. Šią naują nuomonę Ekonomikos ir finansų komitetas priėmė 2025 m. gruodžio 1 d.

Stabilumo ir augimo paktas visapusiškai įsigaliojo 1999 m. sausio 1 d. ir jį sudaro taisyklėmis grindžiama sistema, kurioje numatyti prevenciniai ir korekciniai aspektai. Iš pradžių jį sudarė 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo, Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo ir 1997 m. birželio 17 d. Rezoliucija dėl Stabilumo ir augimo pakto.

2005 m. birželio 27 d. reglamentai (EB) Nr. 1466/97 ir (EB) Nr. 1467/97 buvo iš dalies pakeisti reglamentais (EB) Nr. 1055/05 ir (EB) Nr. 1056/05. 2011 m. lapkričio 16 d. ir 2011 m. lapkričio 8 d. reglamentai (EB) Nr. 1466/97 ir (EB) Nr. 1467/97 buvo dar kartą iš dalies pakeisti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1175/2011 ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1177/2011 ir papildyti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1173/2011, Stabilumo ir augimo paktui suteikiant euro zonos valstybėms narėms skirtus veiksmingus vykdymo užtikrinimo mechanizmus. 2011 m. lapkričio 8 d. Taryba taip pat priėmė Direktyvą (ES) 2011/85 dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms, kuri pati savaime nėra Stabilumo ir augimo pakto dalis, tačiau padeda pasiekti jo tikslus.

2024 m. balandžio 29 d. Reglamentas (EB) Nr. 1466/97 buvo panaikintas Reglamentu (ES) 2024/1263¹, kuriuo numatyta reikšminga veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir biudžeto priežiūros sistemos reforma. Pagal naująją ekonomikos valdymo sistemą daugiašalė priežiūra grindžiama valstybių narių parengtais vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniais struktūriniais planais. Reglamentu (ES) 2024/1263 nustatomos išsamios taisyklės, susijusios su šių planų turiniu, pateikimu, vertinimu, patvirtinimu ir stebėseną, siekiant skatinti patikimus ir tvarius viešuosius finansus ir tvarų bei integracinį augimą, taip pat atsparumą pasitelkiant reformas ir investicijas, be kita ko, tas, kuriomis prisidedama prie bendrų Sąjungos prioritetų, ir užkirsti kelią perviršiniam valdžios sektoriaus deficitui. 2024 m. balandžio 29 d. Reglamentas (EB) Nr. 1467/97 iš dalies pakeistas Reglamentu (ES) 2024/1264 siekiant perviršinio deficito procedūros įgyvendinimą suderinti su naująją ekonomikos valdymo sistema. Tą pačią dieną Taryba taip pat priėmė Direktyvą (ES) 2024/1265, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/85/ES dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms. Kaip reikalaujama Reglamente (ES) 2024/1263, Komisija paskelbė pranešimą², kuriame valstybėms narėms pateikiamos gairės dėl informacijos, kurią reikia pateikti vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniuose struktūriniuose planuose ir metinėse pažangos ataskaitose.

Į teisės aktus jau įtrauktos išsamios nuostatos ir sąlygos, kuriomis siekiama užtikrinti naujosios ekonomikos valdymo sistemos įgyvendinimą. Taigi, šioje nuomonėje nėra dubliavimosi su taisyklėse jau kodifikuotais aspektais ir pateikiami paaiškinimai tik dėl tų elementų, kuriuos, kaip manoma, reikia papildomai patikslinti. Šią nuomonę ateityje gali tekti toliau atnaujinti, jei įgyvendinant sistemą prireiktų dar patikslinti papildomus elementus.

¹ 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97, (OL L, 2024/1263, 2024 4 30, <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj/lit>).

² Gairės valstybėms narėms dėl informacijos, kurią reikia pateikti vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniuose struktūriniuose planuose ir metinėse pažangos ataskaitose, OL C, 2024/3975 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52024XC03975>.

Valstybės narės, Komisija ir Taryba yra įsipareigojusios įgyvendinti atitinkamus savo įsipareigojimus, veiksmingai ir laiku taikydamos Sutartį ir Stabilumo ir augimo paktą. Be to, kadangi tarpusavio paramos ir tarpusavio spaudimo veiksmingumas yra neatsiejama Stabilumo ir augimo pakto dalis, Taryba ir Komisija turėtų pagrįsti ir viešai skelbti savo pozicijas ir sprendimus visais atitinkamais Stabilumo ir augimo pakto procedūros etapais, be kita ko, kai tikslinga, palaikydamos ekonominį dialogą su Europos Parlamentu. Taryba iš esmės turėtų laikytis Komisijos rekomendacijų ir pasiūlymų arba turėtų viešai paaiškinti savo poziciją. Valstybės narės turėtų atsižvelgti į Tarybos gaires ir rekomendacijas, visų pirma rengdamos savo biudžetus, ir turėtų tinkamai įtraukti nacionalinius parlamentus į ES procedūras, atsižvelgdamos į nacionalines parlamentines ir biudžeto procedūras.

1. BENDRAS VEIKLOS RODIKLIS – GRYNUJŲ IŠLAIDŲ RODIKLIO APIBRĖŽTIS

Sąjungos ekonomikos valdymo sistemoje kiekvienos valstybės narės metinei fiskalinei priežiūrai vykdyti naudojamas bendras veiklos rodiklis, grindžiamas skolos tvarumu. Šis rodiklis remiasi nacionalinėmis lėšomis finansuojamomis grynosiomis pirminėmis išlaidomis. Šiame Elgesio kodekso skyriuje paaiškinama grynųjų pirminių išlaidų apibrėžtis ir tai, kaip praktiškai apskaičiuojamos agreguotos grynosiomis išlaidos, taip pat naudojami duomenų šaltiniai. Jame taip pat aptariamas bendrųjų nuostatų, susijusių su Sąjungos finansuojamų programų bendro finansavimo išlaidomis, įgyvendinimas ir paaiškinama, kodėl vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniuose struktūriniuose planuose reikia nustatyti bazinius metus.

Grynųjų išlaidų planas ir agreguotos grynosiomis išlaidos

Grynųjų išlaidų planas – tai daugiamečių valstybės narės grynųjų išlaidų trajektorija. Orientacinių trajektorių ir vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinių struktūrinių planų grynųjų išlaidų planai nustatomi kaip metinis ir suminis nominaliųjų grynųjų išlaidų augimo greitis. Didžiausi daugiamečiai grynųjų išlaidų augimo greičiai, kurie turėtų atitikti Reglamento (ES) 2024/1263 reikalavimus, nustatomi Tarybos rekomendacija. Svarbu tai, kad, laikantis bendro veiklos rodiklio principo, valstybės narės bus vertinamos pagal grynųjų išlaidų augimo greičius, nustatytus rekomendacijoje, kuria pritariama planui pagal prevencinę dalį, arba rekomendacijoje pagal SESV 126 straipsnio 7 dalį pagal ekonomikos valdymo sistemos korekcinę dalį.

Kaip apibūdinta Reglamento (ES) 2024/1263 2 straipsnyje, agreguotos grynosiomis išlaidos apibrėžiamos kaip valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus palūkanų išlaidas, diskrecines pajamų priemones (DPP), Sąjungos programų išlaidas, kurios visiškai kompensuojamos pajamomis iš Sąjungos fondų, nacionalines išlaidas Sąjungos finansuojamų programų bendram finansavimui, bedarbio pašalpų išlaidų ciklinius elementus ir vienkartinės bei kitas laikinąsias priemones.

Agreguotų grynujų išlaidų komponentai, naudojami *ex post* vertinant ekonomikos valdymo sistemos įgyvendinimo atitiktį, gaunami iš kelių šaltinių. Visoms išlaidoms, palūkanų išlaidoms ir ES fondų pajamomis visiškai kompensuojamoms išlaidoms naudojami Eurostato patvirtinti galutiniai biudžeto duomenys. Siekdama nustatyti ir fiksuoti fiskalinės politikos priemonių, įskaitant diskrecines pajamų priemones ir vienkartinės pajamas bei išlaidas, poveikį, Komisija išlaikys dabartinę nusistovėjusią sistemą, kartu toliau užtikrindama skaidrų dialogą su valstybėmis narėmis dėl priemonių poveikio įverčių skirtumų³. Ciklinius nedarbo išlaidų elementus apskaičiuoja Komisija, remdamasi Eurostato duomenimis ir taikydama iš anksto sutartą metodiką⁴, laikydamosi jau galiojančių taisyklių. Ciklinis nedarbo lygis apskaičiuojamas kaip bendro nedarbo lygio ir darbo užmokesčio augimo neskatinančio nedarbo lygio (NAWRU, apskaičiuojamo pagal EUCAM) skirtumas. Tada cikliniai nedarbo išlaidų elementai apskaičiuojami kaip proporcinga visų bedarbio pašalpų išlaidų dalis (COFOG 10.5 funkcija), kaip patvirtino ir paskelbė Eurostatas.

³ Kaip aprašyta *Ataskaitoje dėl viešųjų finansų ekonominėje ir pinigų sąjungoje 2024 m.* „Fiskalinės politikos priemonių apibrėžtis ir kiekybinis įvertinimas“ (angl. *Report on Public Finances in EMU 2024 "The Definition and Quantification of Fiscal Policy Measures"*), p. 61–71.

⁴ Cikliniai nedarbo išlaidų elementai (UE_t^c) ir toliau apskaičiuojami taip:

$$UE_t^c = UE_t \frac{u_t - NAWRU_t}{u_t}$$

UE_t reiškia bendras nedarbo išlaidas, u_t yra nedarbo lygis, o NAWRU yra struktūrinio nedarbo lygis, kuriam esant darbo užmokesčio infliacija nedidėja. Jei duomenų apie konkrečių metų bendras nedarbo išlaidas nėra, jos apskaičiuojamos taip:

$$UE_t = \left(\frac{UE_{t-1}}{N_{t-1}} \right) \cdot N_t$$

$\frac{UE_{t-1}}{N_{t-1}}$ yra naujausia turima informacija apie bedarbio pašalpą vienam asmeniui, o N_t yra bedarbių skaičius.

Sąjungos finansuojamų programų bendro finansavimo išlaidos

Sąjungos finansuojamų programų nacionalinis bendras finansavimas yra susijęs su tais ES fondais, kurių atveju atitinkamame reglamente yra numatytas nacionalinio bendro finansavimo reikalavimas, lemiantis nacionalinės valdžios sektoriaus išlaidas, registruojamas nacionalinėse sąskaitose⁵.

Eurostatas yra sukūręs pranešimo apie nacionalinio bendro finansavimo įnašus sistemą. Pirmasis pranešimo etapas vyko 2024 m. spalio mėn. fiskalinio pranešimo metu, o nauji ir atnaujinti duomenys pranešami per kiekvieną pavasario ir rudens fiskalinio pranešimo ciklą⁶.

Nacionalinis bendras finansavimas, kurį teikia privatusis sektorius, nėra aktualus vertinant į grynųjų išlaidų rodiklį neįtraukiamas išlaidas. Nacionalinio bendro finansavimo lygis, kuris yra aktualus atskaitant sumas iš agreguotų grynųjų išlaidų, yra grindžiamas galutiniais duomenimis, kuriuos paskelbia ir patvirtina Eurostatas. Jie yra susiję tik su nacionalinio bendro finansavimo pareigomis, nustatytomis atitinkamuose valstybių narių ir ES institucijų susitarimuose.

⁵ Šie fondai – tai Europos regioninės plėtros fondas, „Europos socialinis fondas +“, Sanglaudos fondas, Teisingos pertvarkos fondas, Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondas, kiti Bendrųjų nuostatų reglamento fondai, pavyzdžiui, Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondas, Vidaus saugumo fondas, Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonė, Europos infrastruktūros tinklų priemonė, taip pat Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai. Šis fondų sąrašas gali būti atnaujinamas, kai priimama nauja daugiametė finansinė programa.

⁶ Prieš nustatant tokių duomenų rinkimo ir teikimo sistemą, valstybėms narėms buvo leidžiama pasikliauti įverčiais (remiantis minimaliais reikalavimais, nustatytais atitinkamuose reglamentuose).

Bazinių metų nustatymas

Siekiant nustatyti grynujų išlaidų planą suplanuotam laikotarpiui, augimo tempai turėtų būti pagrįsti naujausiais turimais galutiniais duomenimis. Daugeliu atvejų tai – vieni metai iki (T-1) vidutinės trukmės laikotarpio plano pateikimo (T). Tačiau jei planas pateikiamas metų pradžioje (pavyzdžiui, T metų sausio–kovo mėnesiais), Eurostatui ir nacionaliniams statistikos institutams dar nepaskelbus ankstesnių metų (T-1) galutinių duomenų, bendrus augimo tempus reikia susieti su T-2 metų lygiais ir šiuos metus nustatyti kaip bazinius metus. Jei plano vertinimo etapu gaunami naujesni galutiniai duomenys, į tai reikėtų atsižvelgti rekomendacijoje, kuria patvirtinamas planas. Grynujų išlaidų augimas, pastebimas nuo bazinių metų, įtraukiamas į Tarybos rekomendaciją kaip grynujų pirminių išlaidų bendro augimo tempai, pastebimi nuo pirmųjų plano metų.

2. VIDUTINĖS TRUKMĖS LAIKOTARPIO PLANUOSE NUMATYTŲ REFORMŲ IR INVESTICIJŲ VERTINIMAS

Kaip nustatyta Reglamente (ES) 2024/1263, visų valstybių narių atveju, nacionaliniame vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniame struktūriniame plane turėtų būti paaiškinama, kaip valstybė narė užtikrins, kad būtų įgyvendintos reformos ir investicijos, kuriomis reaguojama į pagrindinius Europos semestro metu nustatytus iššūkius, ir kaip ta valstybė narė atsižvelgs į bendrus Sąjungos prioritetus. Reglamente (ES) 2024/1263 taip pat nustatyta, kad metinėje pažangos ataskaitoje visos valstybės narės turėtų pranešti apie platesnio masto reformų ir investicijų įgyvendinimą Europos semestro kontekste.

Šiame skyriuje primenami bendrieji principai, kuriais grindžiami pateiktinos informacijos reikalavimai ir ataskaitų apie planuose numatytas reformas ir investicijas teikimas, be kita ko, kiek tai susiję su Komisijos atliekamu vertinimu.

Nacionaliniai vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniai struktūriniai planai: informacijos apie reformas ir investicijas reikalavimai

Visiems planams taikomi reikalavimai

Nacionaliniame vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniame struktūriniame plane turėtų būti paaiškinama, kaip valstybė narė užtikrins atitinkamų reformų ir investicijų, skirtų tvariam ir įtraukiam ekonomikos augimui ir atsparumui užtikrinti, įgyvendinimą. Jame turėtų būti nurodomos reformos ir investicijos, kuriomis reaguojama į pagrindinius Europos semestro metu, visų pirma konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose, nustatytus iššūkius.

Kiek tai susiję su vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinio struktūrinio plano įgyvendinimu, į planą įtraukiama informacija apie atitinkamos valstybės narės jau įgyvendintų reformų ir investicijų poveikį, ypač akcentuojant poveikį fiskaliniam tvarumui, remiantis patikimais ir duomenimis grindžiamais ekonominiais įrodymais. Plane taip pat turėtų būti aprašyta, kaip valstybė narė atsižvelgs į bendrus Sąjungos prioritetus. Laikantis nacionalinės atsakomybės principo, valstybės narės gali savo nuožiūra nuspręsti dėl tikslų savo planų metmenų ir išsamumo. Teikdamos informaciją apie reformas ir investicijas, valstybės narės turėtų užtikrinti nuoseklumą naudodamos atitinkamas lenteles⁷ reformoms ir investicijoms apibendrinti.

Planams, kurių koregavimo laikotarpis pratęstas, taikomi reikalavimai

Planuose, kurių koregavimo laikotarpis pratęstas, turėtų būti nurodytos visos pagrindinės reformos ir investicijos, kuriomis grindžiamas koregavimo laikotarpio pratęsimas.

Visomis reformomis ir investicijomis, kuriomis grindžiamas koregavimo laikotarpio pratęsimas, turėtų būti, remiantis patikimomis ir atsargiomis prielaidomis, gerinamas ekonomikos augimo ir atsparumo potencialas; remiamas fiskalinis tvarumas; atsižvelgiama į bendrus Sąjungos prioritetus; atsižvelgiama į atitinkamas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas; užtikrinama, kad planuojamas bendras nacionalinėmis lėšomis finansuojamų viešųjų investicijų lygis⁸ per laikotarpį, kurį apima planas, nebūtų mažesnis už vidutinį lygį, buvusį per ketverius metus iki plano pateikimo. Be to, kiekviena reforma ir investicija, kuria grindžiamas pratęsimas, turėtų būti pakankamai detalizuota, orientuota į laikotarpio pradžią, įvykdytina per nustatytą laiką ir jas turi būti galima patikrinti, kad Komisija galėtų jas įvertinti; kiekviena reforma turėtų būti įgyvendinta per nacionalinio plano apimamą laikotarpį, ir iki koregavimo laikotarpio pabaigos turėtų būti pasiekta reikšminga pažanga įgyvendinant kiekvieną investiciją.

Reformų ir investicijų įsipareigojimų aprašymas turėtų būti aiškus ir, kai aktualu, jame turėtų būti pateikti rodikliai, kad būtų galima įvertinti ir stebėti jų įgyvendinimą. Turėtų būti pasirinkti tokie rodikliai, kurie leistų vykdyti stebėseną ir teikti ataskaitas, kartu, kai įmanoma, vengiant pernelyg didelės administracinės naštos.

⁷ 2024 m. Komisijos rekomendacinio pranešimo 8 ir 9 lentelės.

⁸ Apibrėžiamas kaip valdžios sektoriaus suformuotas bendrasis pagrindinis kapitalas, gautas atėmus suformuotą bendrąjį pagrindinį kapitalą, finansuojamą ES institucijų dotacijomis.

Plane turėtų būti pateikta informacija apie numatomą reformų ir investicijų, kuriomis grindžiamas koregavimo laikotarpio pratęsimas, poveikį. Visų reformų ir investicijų, kuriomis grindžiamas koregavimo laikotarpio pratęsimas, poveikis ekonomikos augimo bei atsparumo potencialui ir fiskaliniam tvarumui, kai įmanoma, turėtų būti perteiktas kiekybiškai, aiškiai apibūdinant naudotas prielaidas ir metodiką. Plane galėtų būti kiekybiškai perteiktas tiek tiesioginis, tiek netiesioginis fiskalinis visų reformų ir investicijų poveikis. Poveikis vertinamas bendro visų priemonių, kurių imtasi, rinkinio lygmeniu.

Valstybių narių prašoma, kai įmanoma, parengti patikimas reformų ir investicijų poveikio vertinimo metodikas. Valstybių narių taip pat prašoma atitinkamuose Tarybos parengiamuosiuose organuose keistis gerąja patirtimi, kad būtų užtikrintas nuoseklus panašių priemonių poveikio supratimas visose valstybėse narėse, kartu išlaikant nacionalinę atsakomybę.

Komisijos vykdomas vertinimas

Visų planų atveju Komisija išnagrinėja, ar šiuose planuose paaiškinama, kaip atitinkama valstybė narė užtikrins reformų ir investicijų įgyvendinimą pagal Reglamento (ES) 2024/1263 16 straipsnį. Komisijos vertinimas bus grindžiamas reglamente nustatytais kriterijais ir bus laikomasi skaidrumo ir vienodo požiūrio principų, kartu gerbiant nacionalinę atsakomybę.

Planų, kurių koregavimo laikotarpis pratęstas, atveju Komisija įvertina, ar visi reformų ir investicijų įsipareigojimai, kuriais grindžiamas koregavimo laikotarpio pratęsimas, apskritai paėmus iš esmės atitinka Reglamento (ES) 2024/1263 14 straipsnio 2 dalyje nustatytus kriterijus. Šiuo tikslu Komisija įvertins valstybės narės atlikto poveikio vertinimo tikėtinumą, įskaitant naudotas prielaidas ir metodikas, ir tai, ar daromas teigiamas poveikis augimui, atsparumui ir fiskaliniam tvarumui.

Valstybių narių kiekybinių įverčių tikėtumas bus vertinamas lyginant šiuos įverčius su stilizuotais ekonominėje literatūroje pateikiamais įrodymais arba, jei turima ir aktualu, pačios Komisijos kiekybiniais įverčiais. Komisijai vykdant valstybės narės nurodyto reformų ir investicijų poveikio, įskaitant plane pateiktų reformų ir investicijų fiskalinį poveikį, tikėtinumo vertinimą turėtų būti laikomasi skaidrumo principo.

14 straipsnio 2 dalyje nustatyti reformų ir investicijų, kuriomis grindžiamas koregavimo plano pratęsimas, kriterijai bus vertinami atsižvelgiant į visus reformų ir investicijų įsipareigojimus apskritai paėmus ir neprivalo būti tenkinami kiekvienu atskiru įsipareigojimu.

Metinė pažangos ataskaita: informavimas apie reformų ir investicijų įgyvendinimo padėtį

Metinių pažangos ataskaitų teikimo reikalavimai nustatyti Reglamento (ES) 2024/1263 21 straipsnyje (ir išsamiau išdėstyti Komisijos pranešime). Valstybės narės gali savo nuožiūra nuspręsti dėl tikslų savo metinės pažangos ataskaitos metmenų ir išsamumo su sąlyga, kad ataskaitoje turi būti pateikiama pagal reglamentą reikalaujama informacija, laikantis pranešime pateiktų gairių.

Metinėse pažangos ataskaitose neturėtų būti peržiūrimi vidutinės trukmės laikotarpio planuose numatyti pagrindiniai politikos įsipareigojimai. Ataskaitos iš esmės yra retrospektyviniai administraciniai ir faktiniai dokumentai, tačiau valstybės narės jomis taip pat gali naudotis skelbdamos naujas atitinkamas politikos iniciatyvas, visų pirma struktūrinių reformų ir investicijų srityje.

Ataskaitose daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama priemonėms, kurių atveju nuo paskiausios metinės pažangos ataskaitos pateikimo buvo imtasi naujų politikos veiksmų, kad nebūtų kartojama tai, kas jau buvo pranešta anksčiau. Vėlavimo, koregavimo ar neužbaigimo atveju ataskaitoje taip pat turėtų būti paaiškintos priežastys ir tai, kaip valstybė narė ketina pasiekti tikslus, kuriems skirtos reformos ir investicijos.

Visos valstybės narės turėtų pranešti apie makroekonominis ir išorės pokyčius plano įgyvendinimo laikotarpiu, naudodamos naujausią turimą prognozę, taip pat biudžeto projekcijas ir diskrecines pajamų priemones bei vienkartinės priemones, kuriomis prisidėta prie biudžeto rezultatų ir projekcijų.

Metinėje pažangos ataskaitoje turėtų būti pranešama apie politikos veiksmų, kuriais įgyvendinamos konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos ir bendri Sąjungos prioritetai, visų pirma vidutinės trukmės laikotarpio plane numatytos reformos ir investicijos, įgyvendinimą. Valstybių narių, kurių koregavimo laikotarpis pratęstas iki septynerių metų, metinėse pažangos ataskaitose turėtų būti konkrečiai nurodomas reformų ir investicijų įsipareigojimų, kuriais grindžiamas pratęsimas, įgyvendinimas, kaip nurodyta Tarybos rekomendacijoje.

Ataskaitų informacija apie konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų įgyvendinimą būtų grindžiama platformoje „CeSaR“ pateikta informacija, kad būtų kuo mažiau dubliavimosi ir administracinės naštos. Be to, metinė pažangos ataskaita apimtų pagrindinius atsako į konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas elementus ir atitinkamą išsamią informaciją.

Valstybių narių, kurioms tai aktualu, atveju metinėje pažangos ataskaitoje taip pat turėtų būti pateikiama informacija apie pažangą, padarytą naikinant disbalansą pagal makroekonominio disbalanso procedūrą, visų pirma tais atvejais, kai valstybei narei taikoma perviršinio disbalanso procedūra.

Reformų ir investicijų įgyvendinimo stebėseną

Komisija stebi, kaip įgyvendinamas nacionalinis vidutinio laikotarpio fiskalinis struktūrinis planas, visų pirma Tarybos nustatytas grynujų išlaidų planas, ir reformos bei investicijos, kuriomis grindžiamas koregavimo laikotarpio pratęsimas. Kartu su kita aktualia informacija Komisija naudoja valstybių narių metinėse pažangos ataskaitose pateiktą informaciją.

Prireikus, Komisijai įvertinus valstybių narių nacionalinius vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinius struktūrinius planus, metines pažangos ataskaitas ir socioekonominę padėtį, Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacijomis, valstybėms narėms teikia rekomendacijas, kad būtų užtikrintas tinkamas plano įgyvendinimas.

Jeigu valstybei narei taikomas koregavimo laikotarpis buvo pratęstas, tačiau ji patenkinamai nevykdo reformų ir investicijų įsipareigojimų, kuriais grindžiamas pratęsimas, Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija, gali rekomenduoti peržiūrėtą grynųjų išlaidų planą su trumpesniu koregavimo laikotarpiu, nebent yra objektyvių aplinkybių, dėl kurių įgyvendinimas iki pirminio termino negalimas.

3. KONTROLĖS SĄSKAITOS VEIKIMAS

Reglamento (ES) 2024/1263 22 straipsnyje nustatyti pagrindiniai principai, pagal kuriuos reglamentuojamas Stabilumo ir augimo pakte nustatytos kontrolės sąskaitos veikimas. Šiame Elgesio kodekso skyriuje pateikiama daugiau informacijos apie kontrolės sąskaitos balanso apskaičiavimą ir jų poveikį fiskalinei priežiūrai.

Metinį ir suminį kontrolės sąskaitos balansą Komisija apskaičiuoja remdamasi galutiniais duomenimis ir juos paskelbia viešai⁹. Kontrolės sąskaitos metinį balansą Komisija apskaičiuoja palygindama užfiksuotą ir rekomenduojamą agreguotų grynujų išlaidų metinį augimo tempą, o gautą metinį atotrūkį (nacionaline valiuta) išreiškdamą BVP procentine dalimi¹⁰. Kontrolės sąskaitoje įrašomas debetas (kreditas), kai atitinkamais metais užfiksuotas grynujų išlaidų augimas yra didesnis (mažesnis) už rekomenduojamą grynujų išlaidų augimą. Kontrolės sąskaitos suminis balansas konkrečiais metais apskaičiuojamas kaip metinių balansų suma (nacionaline valiuta), išreikšta tų metų BVP procentine dalimi¹¹.

Kaip paaiškinta skyriuje dėl grynujų išlaidų rodiklio, rekomenduojamo grynujų išlaidų plano baziniai metai yra paskutiniai metai, kurių galutiniai duomenys turimi tuo metu, kai Taryba patvirtina plano grynujų išlaidų planą. Į kontrolės sąskaitos suminį likutį įtraukiamas kiekvienų metų nuokrypis, pradedant nuo rekomendacijos bazinių metų. Jei viršijama suminė riba ir šis viršijimas atsirado dėl grynujų išlaidų plano susiejimo su baziniais metais, tai bus išnagrinėjama atliekant atitinkamų veiksnių analizę pranešime pagal SESV 126 straipsnio 3 dalį.

⁹ Kontrolės sąskaitos likučiuose, apskaičiuotuose t metais, gali būti atspindimi tik metai iki t-1, atsižvelgiant į tai, kad kontrolės sąskaitą galima apskaičiuoti tik remiantis galutiniais duomenimis. Taigi išsami visų metų apžvalga, kaip parodyta 1 lentelėje, bus turima tik t+5 metų pavasarį.

¹⁰ Metinis balansas išreiškiamas kaip tų metų galutinio BVP procentinė dalis.

¹¹ Reglamento (ES) 2024/1263 26 straipsnyje numatyta nacionalinė nukrypti leidžianti išlyga, aktyvuota siekiant padidinti gynybos išlaidas 2025–2028 m., pradėjo veikti išplėstą kontrolės sąskaitą, kurioje yra tik suminis balansas, skirtas registruoti teigiamus nuokrypius nuo rekomenduojamo išlaidų plano, kuriems netaikomos išlygos nuostatos.

Jei, remiantis galutiniais duomenimis, yra viršijamos kontrolės sąskaitos metinės ir (arba) suminės ribos (atitinkamai 0,3 % ir 0,6 % BVP), bus parengiamas pranešimas pagal SESV 126 straipsnio 3 dalį, kai valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP viršija 60 % BVP pamatinę vertę ir kai biudžetas nėra beveik subalansuotas arba perteklinis. Biudžetas laikomas beveik subalansuotu, jei bendras valdžios sektoriaus deficitas neviršija 0,5 % BVP. Jei rengiama tokia ataskaita remiantis metinės ribos viršijimu, kontrolės sąskaitos suminis likutis bus simetriškai laikomas aktualiu veiksniu šalia kitų aktualių veiksnių. Jei iš galutinių duomenų matyti, kad metinės ir (arba) suminės kontrolės sąskaitos ribos buvo viršytos, tačiau valdžios sektoriaus skolos santykis išlieka mažesnis nei 60 % BVP, nuokrypis užregistruojamas kontrolės sąskaitoje, tačiau jis veikia kaip informacinė priemonė (ir dėl jo nerengiamas pranešimas pagal SESV 126 straipsnio 3 dalį).

Galutinių duomenų koregavimas vėlesniais metais *ex post* nepakeis ankstesniais metais priimtų priežiūros sprendimų. Tuo pačiu metu koregavimai gali turėti įtakos suminiam likučiui. Kai koregavimu prisidedama prie kontrolės sąskaitos suminio likučio ribos viršijimo vėlesniais metais, Komisija į koregavimo poveikį ir pobūdį atsižvelgs pranešime pagal SESV 126 straipsnio 3 dalį.

Tarybai priėmus rekomendaciją, kuria nustatomas naujas grynujų išlaidų planas, suminis kontrolės sąskaitos likutis vėl prilyginamas nuliui. Pradinio plano kontrolės sąskaita vis tiek bus vertinama, kai bus pateikti atitinkamų paskutinių to plano metų galutiniai duomenys. Kitaip tariant, kiekvieno plano pabaigoje kontrolės sąskaitos suminis likutis nebus perkeltas į kitos rekomendacijos kontrolės sąskaitą. Su paskutiniais senojo vidutinės trukmės laikotarpio plano metais (t. y. metais, kuriais pereinama nuo to plano prie naujojo plano) susiję kontrolės sąskaitos likučiai apskaičiuojami gavus galutinius tų metų duomenis. Taigi, senasis planas vertinamas iki pat jo užbaigimo – taip siekiama išvengti priežiūros spragų.

Žingsniai apskaičiuojant metinius ir suminius likučius

1 lentelėje pateikiamas pavyzdys, kaip skaičiuojami kontrolės sąskaitos metiniai ir suminiai likučiai per patį pirmąjį vidutinės trukmės laikotarpio planų ciklą. Šiame pavyzdyje daroma prielaida, kad tai yra valstybė narė, kuriai rekomenduojamas metinis grynujų išlaidų augimo tempas yra 2 %, o metiniai nuokrypiai iki T+4 metų joje yra ir teigiami, ir neigiami. Metinis likutis apskaičiuojamas keliais žingsniais:

Pirmas žingsnis – apskaičiuoti agreguotų grynujų išlaidų metinį lygį prieš atsižvelgiant į DPP poveikį. Skaičiuojant remiamasi Reglamento (ES) 2024/1263 2 straipsnio 2 punkte pateikta šių agreguotų išlaidų apibrėžtimi, pagal kurią iš visų išlaidų (1 eilutė) atimamos 2–6 eilučių vertės (palūkanų išlaidos, ciklinės nedarbo išlaidos, ES finansuojamos išlaidos, nacionalinis ES programų bendras finansavimas, vienkartinės priemonės ir kt.). Taip gaunamos grynosios išlaidos nacionaline valiuta iki DPP (7 eilutė).

Antrasis žingsnis yra apskaičiuoti DPP nekompensuotą grynujų išlaidų metinį pokytį (10 eilutė). Grynujų išlaidų po DPP metinis pokytis (nacionaline valiuta, 10 eilutė) apskaičiuojamas iš grynujų išlaidų iki DPP pokyčio (8 eilutė) vertės atėmus metinio papildomo DPP poveikio (9 eilutė) vertę¹².

Tuomet šie 10 eilutėje apskaičiuoti metiniai lygio pokyčiai perskaičiuojami į stebėtus grynujų išlaidų augimo tempus (11 eilutė) ir palyginami su rekomenduojamais grynujų išlaidų augimo tempais (12 eilutė), kaip nurodyta Tarybos rekomendacijoje.

Šių dviejų augimo tempų skirtumą (11 eilutė minus 12 eilutė) padauginus iš ankstesnių metų agreguotų grynujų išlaidų, į kurias neįskaitytas metinis papildomas DPP poveikis (7 eilutė), išreiškiamas metinis atotrūkis nacionaline valiuta (13 eilutė).

¹² Priešingai nei pirmame žingsnyje įskaitomų ir išskaitomų pozicijų atveju, kai yra operuojama (metiniais) lygiais, valstybės narės ataskaitose DPP atspindi kaip metinį papildomą poveikį. Taigi, ataskaitose DPP atspindimos kaip pajamų pokyčiai, todėl jos turėtų būti atimamos iš (grynujų) išlaidų pokyčių. 1 lentelėje pateiktame pavyzdyje DPP yra didinančios pajamas T+1 ir T+2 metais (9 eilutė), taip sukuriant daugiau erdvės valstybei narei tais metais didinti išlaidas.

Galiausiai kontrolės sąskaitos metinis likutis išreiškiamas BVP procentine dalimi (16 eilutė). Taip išreikšta metinio likučio vertė gaunama metinį atotrūkį (13 eilutė) padalijus iš nominaliojo BVP lygio (15 eilutė).

Kontrolės sąskaitos suminis likutis nacionaline valiuta (14 eilutė) gaunamas prie ankstesnių metų suminio likučio (14 eilutė, T–1 metai) pridėjus einamųjų metų metinį likutį (13 eilutė). Tuomet BVP procentine dalimi išreikštas kontrolės sąskaitos suminis likutis (17 eilutė) gaunamas suminį likutį (14 eilutė) padalijus iš einamųjų metų nominaliojo BVP lygio (15 eilutė).

1 lentelė. Aiškinamasis pavyzdys: visų į pirmuosius planus įtrauktų metų kontrolės sąskaitų skaičiavimai

Skaičiavimai		T–1	T	T+1	T+2	T+3	T+4	
		2023	2024	2025	2026	2027	2028	
		m.	m.	m.	m.	m.	m.	
Stebėtos grynosios išlaidos								
1.	Visos išlaidos	<i>mlrd. NV</i>	40,0	40,6	41,5	42,5	43,6	44,5
2.	<i>Palūkanų išlaidos</i>	<i>mlrd. NV</i>	3,0	3,1	3,2	3,4	3,4	3,3
3.	<i>Ciklinės nedarbo išlaidos</i>	<i>mlrd. NV</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.	<i>ES finansuotos išlaidos</i>	<i>mlrd. NV</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.	<i>Nacionalinis ES programų bendras finansavimas</i>	<i>mlrd. NV</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6.	<i>Vienkartinės išlaidos (lygiai, išsk. ES finansuotas išlaidas)</i>	<i>mlrd. NV</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7.	Grynosios išlaidos iki DPP (1-2-3-4-5-6)	<i>mlrd. NV</i>	37,0	37,5	38,3	39,1	40,2	41,2
8.	Grynųjų išlaidų iki DPP pokytis (Δ7)	<i>mlrd. NV</i>		0,5	0,8	0,8	1,1	1,0
9.	<i>DPP (metinis papildomas poveikis, išskyrus vienkartinės priemonės)</i>	<i>mlrd. NV</i>		0,0	0,1	0,2	0,0	0,0
10.	Grynųjų išlaidų po DPP metinis pokytis (8-9)	<i>mlrd. NV</i>		0,5	0,7	0,6	1,1	1,0
Metiniai ir suminiai atotrūkiai								
11.	<i>Stebėtas grynujų išlaidų augimas (10 (t) / 7 (t-1))</i>	<i>% pokytis</i>		1,4	1,8	1,7	2,7	2,4
12.	<i>Rekomenduojamas grynujų išlaidų augimas*</i>	<i>% pokytis</i>		2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
13.	Metinis atotrūkis ((11-12) x 7 (t-1))	<i>mlrd. NV</i>		-0,2	-0,1	-0,1	0,3	0,2
14.	Suminis atotrūkis (gaunama sumuojant su 13 eilutės verte)	<i>mlrd. NV</i>		-0,2	-0,3	-0,4	-0,1	0,0
15.	Nominalusis BVP	<i>mlrd. NV</i>	100	103	106	109	113	116

* T metų augimo tempas nėra rekomendacija, tai – bazinis dydis, nes grynujų išlaidų plano nustatymo metu paskutiniai metai, kuri galutiniai duomenys prieinami, yra T–1 metai.

Kontrolės sąskaita		T–1	T	T+1	T+2	T+3	T+4
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
		m.	m.	m.	m.	m.	m.
16.	Metinis likutis (13/15)	<i>% BVP</i>		-0,05	-0,12	0,25	0,14
17.	Suminis likutis (14/15)**	<i>% BVP</i>		-0,28	-0,39	-0,13	0,02

** Suminis likutis (17) yra metinių likučių nacionaline valiuta suma (suminis atotrūkis, 14 eilutė), padalyta iš paskutinių metų nominaliojo BVP (15 eilutė). Suminis likutis apima visus nuokrypius 2024 m. atveju.

4. VIDUTINĖS TRUKMĖS LAIKOTARPIO PLANŲ PERŽIŪRĖJIMAS

Šiame skirsnyje išdėstomi bendrieji principai, susiję su vidutinės trukmės laikotarpio planų peržiūrėjimu.

Atvejai, kad planas turi būti peržiūrėtas

Reglamente (ES) 2024/1263 numatyti keturi galimi plano peržiūrėjimo atvejai:

1. Taryba mano, kad valstybės narės pateiktas planas negali būti teigiamai įvertintas remiantis Reglamente (ES) 2024/1263 nustatytais kriterijais (18 straipsnis). Šiuo atveju Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija, rekomenduoja atitinkamai valstybei narei pateikti peržiūrėtą nacionalinį vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinį struktūrinį planą.
2. Pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 7 straipsnio 2 dalį valstybei narei taikoma perviršinio disbalanso procedūra (PDP) (31 straipsnio 2 dalis). Tokiu atveju valstybė narė pateikia peržiūrėtą nacionalinį vidutinės trukmės fiskalinį struktūrinį planą pagal reglamento 15 straipsnį.
3. Yra objektyvių aplinkybių, trukdančių įgyvendinti pradinį planą (15 straipsnio 1 dalis). Pateikdama peržiūrėtą planą, atitinkama valstybė narė turėtų informuoti Tarybą ir Komisiją apie objektyvių aplinkybių buvimą. Komisija turėtų įvertinti tokias objektyvias aplinkybes ir jas pateisinti rekomendacijoje dėl peržiūrėto plano.
4. Peržiūrėtą planą gali pateikti naujai paskirta vyriausybė (15 straipsnio 2 dalis). Sąvoka „naujai paskirta vyriausybė“ referuojama į naujos vyriausybės suformavimą po rinkimų arba po nacionalinių konstitucinių procedūrų.

Reikėtų vengti kelių pakartotinių planų peržiūrų, nes tai pakenktų reglamente įtvirtintam vidutinės trukmės laikotarpio planavimo metodui. Tam tikri išsamesni elementai, susiję su peržiūrėjimo tvarka, yra šie:

Planų peržiūrėjimo procedūra

Jei planas peržiūrimas pagal 1 atveju apibūdintą scenarijų, taikoma Reglamento (ES) 2024/1263 18 ir 19 straipsniuose numatyta procedūra. Kitais atvejais valstybės narės turės pereiti visus reglamente numatytus etapus, kurių pabaigoje Taryba planą patvirtins, išskyrus atvejus, kai bus daromi nedideli pakeitimai (žr. toliau).

Laikotarpiu iki išankstinių gairių dėl peržiūravimo plano perdavimo valstybė narė gali paprašyti surengti techninį pasikeitimą informacija su Komisija. Vėliau, kai buvo perduotos išankstinės gairės, prieš pateikiant peržiūrėtą planą įprasta tvarka pagal 12 straipsnį surengiamas Komisijos ir valstybės narės techninis dialogas.

Peržiūrėtas planas turi atitikti tuos pačius Reglamente (2024/1263 nustatytus reikalavimus, įskaitant reikalavimus dėl reformų ir investicijų įsipareigojimų, kuriais grindžiamas koregavimo laikotarpio pratęsimas, jei valstybė narė tokio pratęsimo prašo savo peržiūrėtame plane (reformos ir investicijos, kuriomis grindžiamas pratęsimas, gali skirtis nuo numatytųjų pradiniam plane).

Peržiūrėtame plane valstybės narės gali prašyti pratęsti koregavimo laikotarpį, neatsižvelgiant į tai, ar toks pratęsimas buvo įtrauktas į pradinį planą. Peržiūrėtą planą įvertins Komisija ir patvirtins Taryba pagal tuos pačius kriterijus ir procedūrinius veiksmus, kaip ir pradinio plano atveju.

Jei valstybė narė paprašė peržiūrėti pradinį planą dėl objektyvių, pradinį planą įgyvendinti trukdančių aplinkybių arba paviršinio disbalanso procedūros atveju, vertinant bet kokią galimą tolesnį esamo koregavimo laikotarpio pratęsimo taikymą bus atsižvelgiama į pažangą, padarytą įgyvendinant visus reformų ir investicijų įsipareigojimus, kuriais grindžiamas pratęsimas pagal pradinį planą. Atliekant šį vertinimą būtų atsižvelgiama į objektyvių aplinkybių, pateisinančių plano peržiūrą, poveikį tam tikrų reformų ir investicijų įgyvendinimui.

Nedidelių reformų ir investicijų įsipareigojimų patikslinimų atveju, kai naujos išankstinės gairės, visiškai peržiūrėtas Komisijos vertinimas ir visiškai peržiūrėta Tarybos rekomendacija nėra būtini, procedūriniai etapai gali būti supaprastinti.

Tarybai patvirtinus naują grynųjų išlaidų planą, būtų iš naujo nustatyta prevencinės dalies kontrolės sąskaita, o pradinio plano kontrolės sąskaita tebegaliojotų atliekant metų, kurių neapima naujoje rekomendacijoje nurodytas grynųjų išlaidų metinis augimo tempas, *ex post* vertinimus.

Perviršinio deficito procedūros ir plano peržiūros sąveika

Kalbant apie plano ir perviršinio deficito procedūros (PDP) sąveiką, galima išskirti kelis atvejus ir bendruosius principus, kurių reikia laikytis:

- Jei plano įgyvendinimo metu valstybei narei pradama PDP, rekomendacijoje pagal 126 straipsnio 7 dalį nurodytas taisomasis grynųjų išlaidų planas pakeičia grynųjų išlaidų planą, kurį nustatė Taryba patvirtindama planą. Planams, kurių koregavimo laikotarpis pratęstas, reformų ir investicijų įsipareigojimais, kuriais grindžiamas pratęsimas, vykdant PDP lieka galioti.
- Jei valstybė narė, kuriai jau taikoma PDP, pateikia peržiūrėtą planą dėl tų metų, kuriuos apima PDP, peržiūrėtame plane nustatytas grynųjų išlaidų planas turėtų derėti su taisomuoju grynųjų išlaidų planu, nurodytu rekomendacijoje pagal 126 straipsnio 7 dalį, laikantis Reglamento (ES) 2024/1263 6 straipsnio d punkto.
- Jei pagal PDP buvo numatytas kitoks grynųjų išlaidų planas nei pradiniam plane ir PDP nutraukiama plano įgyvendinimo laikotarpiu, po PDP gali būti neįmanoma grįžti prie pradiniam plane nustatyto grynųjų išlaidų plano. Tai galėtų sudaryti sąlygas peržiūrėti planą pagal Reglamento (ES) 2024/1263 15 straipsnio 1 dalį. Kitais atvejais valstybė narė ir toliau laikysis grynųjų išlaidų plano likusiais plano galiojimo metais, pavyzdžiui, kai pačiame plane prognozuota, kad plano įgyvendinimo laikotarpiu deficitas bus pakoreguotas ir bus mažesnis už pamatinę vertę, o plane nustatytas grynųjų išlaidų planas sutampa su taisomuoju planu iki perviršinio deficito ištaisymo. Planas taip pat galėtų būti peržiūrėtas tais atvejais, kai tomis pačiomis sąlygomis PDP nutraukiama anksčiau laiko.

5. KOREKCIŅĖ DALIS – PERVERŠINIO DEFICITO PROCEDŪROS TAIKYMAS IR EFEKTYVIŲ VEIKSMŲ VERTINIMAS

Nuostatos, kuriomis reglamentuojamas perviršinio valdžios sektoriaus deficito išvengimas ir perviršinio deficito procedūros (PDP) įgyvendinimas, yra išdėstytos SESV 126 straipsnyje ir Reglamente (EB) Nr. 1467/97 su pakeitimais, padarytais Tarybos reglamentais Nr. 1056/2005, Nr. 1177/2011 ir (ES) 2024/1264.

Toliau pateikiama išsami informacija apie perviršinio deficito procedūros praktinio taikymo pagal peržiūrėtą ekonomikos valdymo sistemą papildomas specifikacijas ir efektyvių veiksmų vertinimą.

PDP pradėjimas

Reglamente (EB) Nr. 1467/97 atskiriamos pagal deficito kriterijų pradėtos PDP ir pagal skolos kriterijų pradėtos PDP. Taigi, tai, ar PDP grindžiama deficitu, ar skola, priklausys nuo priežasties, dėl kurios pradėta procedūra, ir pradėjus PDP tai nepasikeis. PDP taip pat gali būti pradėta remiantis abiem kriterijais.

Po 2024 m. ekonomikos valdymo sistemos reformos pagal deficito kriterijų pradėta PDP, kaip nustatyta Reglamente (EB) Nr. 1467/97, išlieka iš esmės nepakitusi.

Jei valstybė narė neatitinka reikalavimų pagal vieną ar abu kriterijus, Komisija parengia pranešimą pagal 126 straipsnio 3 dalį. Reglamento (EB) Nr. 1467/97 2 straipsnio 3 dalyje nurodoma, kad Komisija tinkamai ir akivaizdžiai atsižvelgia į visus kitus veiksnius, kurie, atitinkamos valstybės narės nuomone, yra svarbūs siekiant visapusiškai įvertinti, kaip laikomasi deficito ir skolos kriterijų, ir kuriuos valstybė narė nurodė Tarybai ir Komisijai. Nors tai nepaminėta Reglamente (EB) Nr. 1467/97, atsižvelgiant į bendrą Sąjungos prioritetų įgyvendinimą, šie veiksniai galėtų apimti, be kita ko, bet kokią reikšmingą gynybos išlaidų padidėjimą. Tačiau vidutinės trukmės laikotarpiu, siekiant išsaugoti fiskalinį tvarumą, gynybos išlaidų padidėjimas turėtų būti finansuojamas perskirstant prioritetus nacionaliniuose biudžetuose.

Rekomendacija dėl perviršinio deficito koregavimo

Bendrosios taisyklės

Kai pradama PDP, pagal 126 straipsnio 7 dalį pateiktoje Tarybos rekomendacijoje valstybei narei pateikiamas taisomasis grynujų išlaidų planas, kuriuo užtikrinama, kad iki rekomendacijoje nustatyto termino valdžios sektoriaus deficitas išliktų mažesnis už pamatinę vertę arba būtų sumažintas ir išliktų mažesnis už pamatinę vertę. Taisomuoju planu taip pat turėtų būti užtikrinta, kad vidutinės trukmės laikotarpiu skola būtų patikimai mažinama arba išliktų apdairaus lygio, kuris būtų mažesnis nei 60 % BVP. Nustatant tiek taisomąjį planą, tiek terminą turi būti atsižvelgiama į aktualius veiksnius.

PDP rekomendacijoje pateiktas taisomasis planas yra susijęs tik su grynujų išlaidų augimu, joje nenustatomi tarpiniai nominaliojo deficito tikslai. Taisomasis planas pakeičia Tarybos pagal prevencinę dalį rekomenduotą grynujų išlaidų planą PDP vykdymo laikotarpiu.

Pradėjus PDP, taisomasis planas prireikus bus grindžiamas Komisijos taikant skolos tvarumo analizės metodiką parengtomis atnaujintomis projekcijomis. Atitinkama valstybė narė gali pranešti Komisijai apie konkrečiai šaliai būdingus aspektus, kurie, jos nuomone, yra aktualūs nustatant taisomąjį planą.

Deficitu grindžiama PDP

Pagal Reglamento (EB) Nr. 1467/97 3 straipsnio 4 dalies trečią pastraipą pagal deficitu grindžiamą PDP nustatytas taisomasis planas turi atitikti minimalų metinį struktūrinį koregavimą, kurio lyginamasis dydis būtų bent 0,5 % BVP (taikant pereinamojo laikotarpio režimą, grindžiamą 2025–2027 m. struktūriniu pirminiu balansu). Siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi Sutartyje nustatytų pamatinių verčių ir būtų taikoma nuosekli rizika grindžiama sistema, koregavimo tempas taisomajame plane taip pat turi būti *ex ante* suderinamas su reikalavimu, kad vidutinės trukmės laikotarpiu valstybės skola būtų pradėta patikimai mažinti arba būtų toliau patikimai mažinama arba išliktų apdairaus lygio, kuris būtų mažesnis nei 60 % BVP. Pagal deficitu grindžiamą PDP perviršinio deficito koregavimo terminas yra metai, iki kurių, pagal taisomojo plano projekcijas, deficitas turėtų būti sumažintas ir po to išlikti mažesnis už 3 % BVP pamatinę vertę.

Skola grindžiama PDP

Reglamento (EB) Nr. 1467/97 3 straipsnio 4 dalies paskutinėje pastraipoje nustatyta, kad pagal skola grindžiamą PDP taisomasis grynųjų išlaidų planas turi būti bent toks pat griežtas kaip grynųjų išlaidų planas pagal prevencinę dalį, nuo kurio valstybė narė nukrypo, ir juo paprastai iki Tarybos nustatyto termino turi būti koreguojami susikaupę kontrolės sąskaitos nuokrypiai.

Pagal skola grindžiamą PDP rekomenduojamas naujas išlaidų planas kaip taisomasis planas, kuriuo užtikrinama, kad vidutinės trukmės laikotarpiu skola būtų pradėta patikimai mažinti arba būtų toliau patikimai mažinama, laikantis atitinkamų Reglamento (ES) 2024/1263 16 straipsnio 2 dalies reikalavimų, ir kad deficitas būtų tvariai sumažintas ir būtų mažesnis už 3 % BVP pamatinę vertę.

Pagal skola grindžiamą PDP sukauptų nuokrypių ištaisymo laikotarpis yra pradinis koregavimo laikotarpis, pagal prevencinę dalį naudotas kaip atskaitos taškas. Tačiau Komisija gali rekomenduoti Tarybai, o Taryba gali priimti rekomendaciją, kurioje būtų nustatytas terminas, kuris būtų ilgesnis už pradinį koregavimo laikotarpį, tais atvejais, kai per pradinį laikotarpį nebūtų įmanoma ištaisyti susikaupusių nuokrypių. Šiuo atveju atitinkama valstybė narė gali pranešti Komisijai apie bet kokį elementą arba konkrečiai šaliai būdingus aspektus, kurie, jos nuomone, yra aktualūs nustatant taisomąjį planą. Taisomasis planas prireikus grindžiamas Komisijos taikant skolos tvarumo analizę parengtomis atnaujintomis projekcijomis.

Siekiant užtikrinti tinkamą koregavimo elementą ir pastangas, kurios būtų bent tokios pat griežtos kaip pradiniam plane, nuo kurio valstybė narė nukrypo, taisomajame plane numatytas koregavimas gali būti orientuotas į laikotarpio pradžią.

Taisomojo plano laikymosi stebėseną

Pagal Reglamento (EB) Nr. 1467/97 3 straipsnio 5 dalį valstybė narė per toje pačioje rekomendacijoje nustatytą terminą Tarybai ir Komisijai pateikia ataskaitą dėl priemonių, kurių imtasi atsižvelgiant į Tarybos rekomendaciją pagal SESV 126 straipsnio 7 dalį. Pirmojoje ataskaitoje pagal PDP rekomendaciją daugiausia dėmesio skiriama pirmiesiems metams, kuriems taikoma PDP (paprastai einamiesiems metams ir galbūt kitiems metams, kai ataskaita teikiama rudenį). Ataskaita, kuri turi būti pateikta pavasarį, gali būti įtraukta į metinę pažangos ataskaitą, kuri pagal prevencinę dalį turi būti pateikta iki balandžio mėn. pabaigos, o ataskaita, kuri turi būti pateikta rudenį, gali būti įtraukta į euro zonos valstybių narių biudžeto plano projektą. Komisijos atliekamas veiksmingų priemonių vertinimas, grindžiamas metų prognoze, laikomas preliminariu ir remiantis galutiniais duomenimis turėtų būti atliekamas pakartotinis vertinimas. Galimybė sugriežtinti procedūrą nesant galutinių duomenų svarstoma tik ypač rimtais PDP rekomendacijos nesilaikymo atvejais. Jei galutiniai duomenys bus tikslinami, Komisija, vertindama veiksmingas priemones, atsižvelgs į patikslinimų poveikį ir pobūdį.

Kalbant apie fiskalinius rodiklius, veiksmingų priemonių vertinimas grindžiamas tik PDP rekomendacijoje nustatyto taisomojo plano laikymusi. Laikoma, kad valstybė narė, kuri laikosi taisomojo plano, ėmėsi veiksmingų priemonių, neatsižvelgiant į nominaliojo deficito, struktūrinio balanso ar valstybės skolos pokyčius. Kai Komisija mano, kad priemonių, kurių imtasi, pakanka, kad būtų užtikrinta tinkama pažanga siekiant ištaisyti perviršinį deficitą iki nustatyto termino, ji informuoja apie savo vertinimą Tarybą ir PDP sustabdoma (Reglamento (EB) Nr. 1467/97 9 straipsnis).

Siekiant stebėti nukrypimus nuo taisomojo plano, PDP laikotarpiu bus sukurta taisomoji kontrolės sąskaita, pradedant nuo nulio, kaip priemonė tiek metiniams, tiek susikaupusiems nukrypimams stebėti. Kai per PDP planas patikslinamas arba pateikiamas naujas planas, patikslintame arba naujame plane turėtų būti užtikrinta atitiktis rekomenduotam PDP planui. Priežiūrai svarbi kontrolės sąskaita ir toliau yra taisomoji.

Kai grynųjų išlaidų augimas nukrypsta nuo taisomojo plano, Komisija atlieka bendrą vertinimą. Atlikdama bendrą vertinimą Komisija nesivadovauja mechaniniu požiūriu. Atliekant bendrą vertinimą bus atsižvelgiama į nukrypimo dydį, svarbius švelninančius ir sunkinančius veiksnius, pavyzdžiui, didelius infliacijos pokyčius ir, kai taikytina, išskirtines aplinkybes.

Kai nukrypimas viršija vieną iš taisomosios kontrolės sąskaitos ribų, kurios yra tokios pačios kaip ir tos, kurios naudojamos prevencinės dalies kontrolės sąskaitoje, daroma tvirta prielaida, kad veiksmingų priemonių nesiimta. Tačiau tai savaime nereiškia, kad PDP bus sugriežtinta, nes taip pat gali būti atsižvelgiama į svarbius švelninančius veiksnius. Kartu bendrame vertinime taip pat atsižvelgiama į svarbius sunkinančius veiksnius, dėl kurių PDP gali būti sugriežtinta, taip pat ir tais atvejais, kai nukrypimas atitinkamų kontrolės sąskaitos ribų nesiekia. Siekiant išvengti dvigubo skaičiavimo, vertinant veiksmingas priemones atsižvelgiama tik į svarbius veiksnius, į kuriuos nebuvo atsižvelgta nustatant taisomąjį planą arba kurių intensyvumas pasikeitė (pvz., palyginti su veiksniais, kuriais grindžiama PDP rekomendacija), įskaitant veiksnius, kuriuos valstybė narė nurodė rengdama ataskaitą pagal 126 straipsnio 3 dalį.

Reglamente (EB) Nr. 1467/97 numatyta, kad išskirtinėmis aplinkybėmis, kurioms tam tikromis sąlygomis taikoma nacionalinė nukrypti leidžianti išlyga, PDP rekomendaciją galima patikslinti¹³. Kai taikoma nacionalinė arba bendroji nukrypti leidžianti išlyga, vertinant veiksmingas priemones atsižvelgiama į išskirtinių aplinkybių (palyginti su atskaitos scenarijumi, kuriuo grindžiama PDP rekomendacija) poveikį grynųjų išlaidų augimui.

Vykdant deficitu grindžiamą PDP, jei nominalusis deficitas iki ištaisymo termino išlieka didesnis nei 3 % BVP, nepaisant to, kad valstybė narė ėmėsi veiksmingų priemonių, Komisija rekomenduoja Tarybai patikslintą rekomendaciją pagal SESV 126 straipsnio 7 dalį. Tokioje patikslintoje rekomendacijoje paviršinio deficito ištaisymo terminas paprastai pratęsiamas dar vieniems metams. Patikslinta rekomendacija prireikus taip pat grindžiama Komisijos atnaujintomis skolos projekcijomis, parengtomis taikant skolos tvarumo analizės metodiką, ir joje atsižvelgiama į minimalų metinį struktūrinį koregavimą, kurio lyginamasis dydis būtų 0,5 % BVP, tol, kol deficitas išlieka didesnis nei 3 % BVP.

¹³ Reglamente (EB) Nr. 1467/97 taip pat numatyta galimybė patikslinti PDP rekomendaciją, jei taikomos Reglamento (ES) 2024/1263 25 straipsnyje nurodytos sąlygos, susijusios su bendrąja nukrypti leidžiančia išlyga.

PDP panaikinimas

Deficitu grindžiama PDP

Deficitu grindžiama PDP panaikinama, kai valstybė narė ilgam laikui sumažina savo nominalųjį deficitą iki mažesnės nei 3 % BVP pamatinės vertės (Reglamento (EB) Nr. 1467/97 8 straipsnio 3 dalis). Šiuo atveju „ilgam laikui“ reiškia, kad, remiantis Komisijos projekcijomis, nominalusis deficitas išliks mažesnis už pamatinę vertę einamaisiais ir kitais metais. Taigi, panaikinimas iki PDP rekomendacijoje nustatyto termino (toliau – panaikinimas anksčiau laiko) galėtų būti pateisinamas, kai tik deficitas ilgam laikui sumažinamas iki mažesnės nei 3 % BVP vertės, neatsižvelgiant į jokių nukrypimus nuo taisomojo plano.

Skola grindžiama PDP

Skola grindžiama PDP panaikinama, kai valstybė narė laikosi savo taisomojo plano, su sąlyga, kad nominalusis deficitas ilgą laiką išlieka mažesnis už 3 % BVP ribą. Taigi, skola grindžiama PDP gali būti panaikinta, kai terminas baigiasi, o procedūra nebuvo sugriežtinta. Skola grindžiamų PDP, kurių terminas yra ilgas, atveju PDP rekomendacijos konstatuojamosiose dalyse gali būti nurodytos panaikinimo anksčiau laiko sąlygos. Panaikinimas anksčiau laiko gali būti svarstomas tuo atveju, jei per praėjusius dvejus metus buvo laikomasi reikalavimų, remiantis galutiniais duomenimis, o einamaisiais metais – remiantis naujausia Komisijos prognoze, visų pirma tais atvejais, kai taisomojo plano koregavimas buvo sutelktas laikotarpio pradžioje, siekiant užtikrinti tinkamą koregavimo elementą. Be to, panaikinimas anksčiau laiko yra pateisinamas, jei valstybė narė sumažina skolą iki mažesnės nei 60 % BVP pamatinės vertės, su sąlyga, kad nominalusis deficitas taip pat ilgą laiką išlieka mažesnis už 3 % BVP pamatinę vertę.

Kai PDP pradedama remiantis tiek deficito, tiek skolos kriterijumi, panaikinimo tvarką lemia skola grindžiama PDP.

Perėjimas prie prevencinės dalies

Kai PDP panaikinama ir valstybė narė grįžta prie prevencinės dalies, priežiūrai tampa svarbi naujausio plano kontrolės sąskaita. Į šią kontrolės sąskaitą būtų įtraukti nukrypimai nuo naujausio plano išlaidų plano, kai išlaidos yra didesnės arba mažesnės, (įskaitant sutampančius metus, kuriems taikoma PDP rekomendacija). Jei po panaikinimo būtų parengtas naujas arba patikslintas planas, šio naujo arba patikslinto plano kontrolės sąskaitos vertė būtų pakeista į nulį. Bet koks nukrypimas nuo taisomojo plano turės įtakos grynųjų išlaidų plano atskaitos taškui.
